

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. In præsentia 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

In Cap. Tertio loco 5.

S U M M A R I A.

1. In causa universitatis potest testificari qui est de universitate.
2. Non obstante afflictione, qua hic subesse possit.
3. Licet etiam utilitas inde ad singulos redundet, puta ex jure pascendi, lignandi.

EX hac Decretali probatur, quod in causa collegii sive universitatis personæ singulares ejusdem collegii sive universitatis in testes admittantur: nam hic instrumentum falsò confectum, & sigillo Capituli refutatur. Similes textus exstant in c. *Insuper* 6. & in c. *Cum nautius* 11. inf. *De testib.* & ratio est, quia res collegii sive universitatis non sunt singulorum, ideoque pro & contra collegium sive universitatem rectè testificantur, text. in l. *In tantum* 6. §. 1. D. *De verum divif.* & in l. *Sicut* 7. §. 1. D. *Quod cuiusque universi. nomina* &c.

2. Neque obstat, quod in causa collegii sive universitatis singulorum quoque affectio concurrere videatur, atque ideo, propter suspensionem testimonium eorum rejiciendum sit, per text. in l. 3. D. *De testib.* quia hæc affectio levem tantummodò suspensionem movet, quæ facilè juramento ipsius testis purgatur. Nec enim verisimile

est, quod quis ob conservationem jurium universitatis aut collegii perjurium admittitur sit; quippe naturale vitium est negligi, quod communiter possidemus, inquit text. in l. 2. *vers. Naturale* C. *Quando & quib. quarta pars deb. lib. 10.* Ubi verò res propria est, nullus in testem admittitur, l. *Nullus* 10. D. *De testib.* & l. *Omnibus* 10. C. *eod. tit.* Dicitur verò res propria, cujus emolumentum vel damnum ad testem principaliter pertinet, l. 1. §. *in propria* D. *Quando appellandum sit.*

Hinc sæpè quaeritum fuit de universitate civium vel villæ alicujus, quæ jus pascendi vel lignandi præterdit in alienis pascuis vel montibus, An singularium personarum, quæ & ibi pascunt vel lignantur abeunt, testimonia admitti debeant? Quod putat Panorm. in d. c. *Insuper*: nam licet utilitas universitatis ad singulos universitatis ejusdem redundet, nihilominus hoc jus primariò spectat ad ipsam universitatem, quæ illud vendere, vel aliter de eo disponere potest. Et facit, quod eleganter tradit Justinianus de legatariis, in §. *legatarii* *Instit. De testam. ordin.* quos censet idoneos esse testes in testamento, etiamsi de lucro eorum agatur in consequentiam, eo quod de eorum legatis principaliter non testificentur, sed an & quis hæres sit institutus. Vide latius ibid. Panorm.

In Cap. In præsentia 8.

S U M M A R I A.

1. Filio gravato substitutione, si sine liberis & c. Monasterium ingresso evanescit substitutio.
2. Ratio hujus decisionis duplex.
3. Vtraque resellit.
4. Condicio, si non nupserit Titia, jure civile probatur.
5. Ratio alin Covarr. refertur.
6. Captivi vel pauperes filio substituti Monasterium excludunt.
7. Privilegiatum non uti privilegio adversus aquè privilegiatum declaratur.
8. Ecclesia hæres instituta non detrahit Falcidiam.
9. Marito non datur beneficium, ne condemnetur ultra quam facere possit: quando uxor est inops.
10. Privilegium in actu habens præferitur habenti in potentia.

11. Substitutione, si sine liberis, an contineatur filius naturalis.

Filio hærede à patre instituto in testamento, hac adjunctâ substitutione, ut, si sine liberis decesserit, hæreditas patris devolvatur ad patruos suos, sive ad alium quempiam, puta Titium vel Mævium; deciditur hoc Cap. evanescere hujusmodi substitutionem, etiamsi filius, nullis susceptis liberis, Monasterium ingressus sit: quæ decisio videretur petita ex c. 37. *Si quis sub conditione* Mov. 123 *De sanctiss. Episc. & Auth. Nisi rogati* C. *Ad S. C. Treb.* Et licet inter Dd. non conveniat, de qua substitutione hic text. loquatur, directane an obliqua, sive fideicommissaria, res tamen in idem recidit, cum utraque substitutio per ingressum Religionis expiret; quamvis aliàs hæc substitutiones non parum à se invicem distent quem-

M 3

quemadmodum videre est in *e. Raynutius & quibus* tradunt *Dd. inf. De testam.*

² Decisionis rationem partim hanc reddunt *Dd.* quod Monasterium loco filii habeatur; partim quod per hanc substitutionem filius fortè avocaretur ab ingressu Religionis, & potius cogitaret de uxore ducenda. Sicut enim hæc conditio, *Si non nupsit Titia lego centum*, non valet, eo quod avocet legatariam à matrimonio carnali, *l. Sed si hæc 62. §. fin. & l. Titia si non nupsit 100. D. De condit. & demonstrat.* ita multo magis à matrimonio spiritali.

³ Verùm utraq; hæc ratio defendi non potest. Prior ideo, quod nullo jure proberetur, Monasterium esse loco filii, sed tantummodò loco hæredis, ut *h. textu nostro*, quæ certè inter se diversa sunt. Posterior verò, quod filius institutus, & alteri substitutus, non ideo magis avocetur à Religionis ingressu, cum sciat, vivente se Monasterium fruturam hæreditate patris. Neque verisimile est, eum, qui mundo renuntiavit, propter Christum paupertatem proficendo, de bonis suis multum esse sollicitum.

⁴ Non movet argumentum deductum à matrimonio carnali ad spirituale; cum hæc conditio, *Si non nupsit Titia*, ideo à jure civili explodatur, quod in odium matrimonii concepta sit contra reipublicæ commodum, cujus interest procreari prolem, ad replendam liberis civitatem, ut est *text. in l. 1. in fine D. Solutio matrimonii*. Qui verò Religionem ingreditur, non facit id in odium matrimonii, sed ut perfectiorem statum amplectatur.

⁵ Quare & *Uid. Covarr. lib. 1. Var. Resol. c. 19. n. 6. cum seqq.* hanc utramque rationem pluribus refellit; aliam veriore hujus rei rationem hanc adferens, quod scilicet id statutum sit in favorem Religionis. Neque enim præsumendum est, testatorem eo casu, quo filius institutus Religionem ingreditur, substitutioni locum esse voluisse, sed Monasterium, uti liberos, dilexisse. Ut enim liberos instituti prætulit substituto, ita &, si cogitasset, institutum ingressurum fuisse Religionem, Monasterium ipsum substituto prætulisset. Ita ex Paulo Castrensi *Covarr. cit. loc. n. 11.*

⁶ Et hæc vera sunt, nisi captivi vel pauperes filio suo substituti, qui hoc casu Monasterium excludunt, & hæreditatem testatoris capiunt, *text. in d. Nov. 123. de sanctiss. Episc. & si quis sub conditione*, & tradunt *Gl. Panorm. Felin. & Imola hic*. Neque enim ratio patitur, ut hoc privilegium concessum Monasterio, alteri piæ causæ noccat, & præferatur.

arg. c. Cum causa 36. inf. De præbendis & *Ue* hinc vulgò dicatur profectum hoc axioma, quod privilegiatus non utatur privilegio adversus æquè privilegiatum, ut hoc casu accidit. Monasterium enim licet privilegium habeat, ut excludat aliam piam causam, ut est redemptio captivorum, vel alimentatio pauperum, quæ periade sunt piæ causæ, atque est Monasterium, *l. Omnia privilegia 34. C. De Episc. & clericis*.

Similimodo etiam jure constitutum sit, ne hæres laicus ex legato ad piam causam detrahat *Falcidiam*, *Authent. Similiter C. Ad L. Falcid.* attamen si Ecclesia hæres instituta fuerit, nulla *Falcidiz* detractio admittitur, eo quod privilegium unum cum alio concurrat, & idem destruat. *Panorm. hic n. 37. de quo latius videntur Romanus in d. Auth. Similiter.*

Tertium exemplum tradit *Barr. in l. Maritum*, *12. D. Solutio matrimonii* in dote, in qua restituenda, et si privilegium habeat maritus, ut non condemnatur, nisi in quantum facere potest, deductis scilicet alimentis, *l. Non tantum 20. D. De rejudic. & d. l. Maritum, junctâ l. In condemnatione 173. D. De R. l.* non tamen hoc privilegio utitur maritus, si & ipsa mulier inops sit. Et ratio horum prædicto axioma continetur, ex *Dd. sententia*, ut potius, ut mihi videtur, hac juris regulâ, quâ magis favemus illi, qui de damno vitando certat, quam qui de lucro captando, *l. Verum 12. §. item quaritur D. De minorib.*

Quæ tamen ita intellige, si uterque habeat privilegium in actu. Cæterum si unus habeat privilegium in habitu sive potentia, alter verò actu, præfertur is, qui actu exercet privilegium suum, alteri, qui tantummodò in potentia habet. Sicut videre est in privilegio Ecclesie concessio, quo, ad exemplum minorum *xxv. annis*, Ecclesia, si in contractu vel in judicio læsa sit, restituitur in integrum etiam adversus aliam Ecclesiam, *c. 1. Eccl. 8. sup. De in integrum restit. Eccl. 1. eod. in 6.* eo quod Ecclesia, quæ læsa est, jam actu habeat privilegium suum, altera verò non, quia læsa non est, sed tum demùm, ubi læsa fuit. Idem est in restitutione absentis contra absentem, *l. fin. D. Ex quib. causis majores*. Vide quæ de hac re latius tradit *Felin. & Depius hic*, item *Covarr. inc. Possessor de R. l. in 6 p. 1. §. 2. n. 4.* & quæ nos tradidimus *sup. ad c. 2. 3. & 5. de in integrum restit.*

Quæ tunc hæc *Dd.* An hac substitutione, si sine liberis decesserit filius, alius hæres sit, contineatur

tur etiam filius naturalis? Et communiter placuit, quod sic, per text. in l. Ex facto 17. §. si quis rogatus fuerit D. Ad S. C. Trebell. Cui tamen obitare videtur textus in l. Generaliter 6. §. cum autem in fine C. de institutionib. ubi filio legitimo vel etiam naturali tantum à patre substituti excluduntur per nepotes legitimos non naturales. Cui accedat hæc ratio, quod in dubio verba propriè accipienda sint, l. fin. C. De his qui veniam aetatis impetr. at filius is propriè dicitur, qui ex uxore natus est, l. Filium 6. v. De his qui sui vel alieni juris sunt. Quà ratione motus Joan. Corasius, lib. 1. Miscellan. c. 7. existimat, filium naturalem tantum non excludere substitutum. Nihilominus distinctionis fœdere hæc antinomia concilianda est, distinguendo scilicet inter conditionem factam expressa mentione filiorum, & eam, quæ à lege subintelligitur, ut priore casu liberi etiam naturales contineantur substitutione, uti in d. §. si quis rogatus, & in l. Harredibus 77. §. 1. D. Ad S. C. Trebell. nisi ex præsumpta mente ejusdem testatoris aliter conjicia-

tur, veluti si is in dignitate sit positus, vel talis sit conditionis, ut verisimiliter nolit naturalem filium in hæreditatem suam succedere, quod iudicis erit æstimare, d. §. si quis rogatus. Altero verò casu, ubi liberi à testatore expressi non sunt in substitutione, sed ex legis dispositione tacitè vocantur (ut quia pater in substitutione non meminit liberorum, sed alium extraneum substituit, & substituto extraneo præferuntur, ex l. Cum acutissimi 30. C. de fideicom. Et d. §. cum autem) hoc, inquam, casu naturalis filius non continetur substitutione, neque substitutum alterum excludit, ideo quod lex filium in dubio intelligat eum, qui ex uxore natus est, d. l. Filium, propriè que verba in obscuro exaudienda sint, d. l. fin. C. De his qui veniam at. Intellige naturalem filium, qui ex concubina procreatus est, Authent. Licet patri C. De naturalib. lib. non qui ex incerto concubitu natus, quia is patrem demonstrare non potest, l. Vulgò concepti 2. D. De statu hom.

SUMMARI A.

In Cap. Pertuas 10.

1. Facti species.
2. Inter cognatos mariti & uxoris ex diversis conjunctionibus non oritur consanguinitatis vel affinitatis vinculum.
3. Consanguinitas etiam ex illicito concubitu nata impedit ac dirimit matrimonium.
4. Consanguinitas ex solis præsumptionibus orta solvit matrimonium.
5. Cur in casu h. cap. fitur potius affirmationi injurata quam jurata.
6. Quid si prior confessio fuerit nuda, posterior verò negatio jurata.
7. Nominatio & tractatio parentum quando probet quem filium esse.

E Legans facti species hoc Cap. proponitur. Titius cum septennium Mæviam in concubinato retinisset, tandem hæc, nullâ susceptâ prole, à Titio divertit. Cum autem ipsa non ita diu pōst ad eundem Titium rediisset, peperit filium, adferens se eum suscepisse ex Titio. Accidit vero postea, ut, eum hic filius pubes factus matrimonium contraxisset cum Sophia nepte Titii, suborta fuerit quæstio inter eos consanguinitatis. Quam ut amoveret Mæviam contrarium juramento suo adstruxit, prædictum

scilicet filium non ex ipso Titio, sed ex alio se sustulisse, ac proinde nullam inter eos esse cognationem, quæ matrimonium impediret. Nam juris certum est, inter cognatos mariti & uxoris, ex diversis conjunctionibus antea natos, nullum oriri consanguinitatis vel affinitatis vinculum, c. Quod super §. inf. de consang. & affin. Quare hac de re consultus Innoc. III. S. Pont. rescribit in hunc modum, quod, cum Mæviam constanter in principio affirmaverit, filium, de quo controversa est, se ex Titio suscepisse, adeoque & ipse Titius, instante Mæviam, eundem filium suum publicè recognoverit, atque ita communiter nominatus fuerit & habitus ab utroque tam Titio quam Mæviam, quod, inquam, juramento ipsius Mæviam in contrarium postea præstito nequam stari debeat, additâ hac ratione ex jure civili depromptâ, l. Generaliter 13. C. de non numer. pecunia, quâ nimis indignum judicatur, quod suâ quisque voce dilucidè protestatus est, id postea velle infirmare, proprioque testimonio resistere. Unde infert hic S. Pont. quod matrimonium inter prædictum filium & Sophiam neptem ipsius Titii consistere non potest, tamquam inter consanguineos contractum.

Ex quibus duo potissimum notanda occurrunt: unum, quod consanguinitas etiam ex illicito